המנער טליתו. פי' ר"מ מן הטל שעליו דהיינו כיבוס וליבון חייב חטאת וכן משמע דהוי דומיא דכובסת דרב יוסף אכל בגיעות מן העפר כדפירש בקונטרס אין נראה שיהא שייך ליבון: **היוצא** בטלית מקופלת. לידי דאיירינן במי שנשטו כליו בדרך שאם דרך הוא לקפל טליתו נקטיה הכא: **הרטנין.** רטנין כמו הרהטנין (בערוך פי' הכלים): **מהו לעשות** מרזב. נראה לרבי דלענין איסור נראה לחיירי כמו טלית של ד' כנפות ולוקח שני לידי רוחב טליתו של לד ימינו ומונח על כתף השמאלית ואינו פושטו על כתף אלא מקופל ומונח על כתפו והיינו דקאמר מאי מרזב כיסי בגליימא שקורין פרונלדר"ה דכשהוא מונח כמו שפירשתי יש בו כיסים מרובים וכל כיסא וכיסא נראה כמין מרזב ומיבעיא ליה אי מיכא איסור הוצאה בכך כיון שאינה דרך מלבוש והיינו דקאמר כל אדעתא לבנויי איסור דהיינו כמו שפירשתי שנני לידי הימין מקובלים ומונחים על כתף השמאלית איכול לילך במהרה ולא יכביד עליו טליתו אדעתא דלהתנאות שפיר דמי והיינו כשאין לידי טליתו מקובלין אלא לד אחד מונחת על כתפו אצל צוארו ולד האחר נופל על שכמו על הזרוע ואין בו שום כיסוי והיינו שנשל רבי טליתו דנסמוך שנשל אותו כמו שפירשתי כעין להתנאות והיינו דרך מלבוש וכן פירש בערוך ערך מרזב אסור לעשות מרזב בשבת פירוש כשיעטוף אדם טליתו ויקפיל שני קצוותיה כמין מרך קיפול ויניחה על כתפו השמאלית. ויחזור ויקפל שאר השליח המשולשל בצידו הימין ויניחה בכתפו בימין. נמצאת טליתו מקופלת מתנה ומהנה ומופשלת על כתפיו וחלל כנגד השדרה נראה כמין מרזב. וכעניין זה היה קשר בישי [כמו] בבלייתא שהיו קושרין בי כריכות, וקורין אותה כישא וכיסכוסי מאנילו. וי"א זולתי פירוש זה, אבל חובה עלינו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו [נ"א: שקיבלנו מהם]. וכדרב פפא שהוא בתראה עבדינן דאמר כללא [דמילתא] כל אדעתא לבנויי אסור, כל לתתנאות שפיר דמי, וכדרב שישא בריה דרב אידי שהיה מתנאה בסדינין. כי אתא רב דימי אמר, פעם אחת יצא רבי לשדה והיו ב' צידי טליתו מונחין לו על כתיפו ושאר השלית כרוכה ומופשלת לו לאחוריו. אמר לפניו יהושע בן זרוז בן חמיו של ר"מ, כזו לא חייב ר"מ חטאת. כלומר זה המעשה דומה לרטנין שיוצאין בסודרין בסדינין מקוצצין ולא משולשלין כי בתיפותן. ור' מאיר לא היה מחייב בזה חטאת נראי לא אסורא מדרבנן. א"ל ר' דיקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו.

המנער טליתו. מן העפר: **חייב חטאת.** דזהו ליבונה: **אלא באוכמי.** שהאבק מקלקל מראיתה וקפיד עליה: **והוא דקפיד עלייהו.** לנוכחן עד שינערה: **קמחללי** (ב) **שבתא.** וגלימי אוכמי הוו: **לא קפדינן.** לא איכפת לן אם יש עליה אבק הלכך לאו ליבון הוא: **כומתאי.** כובעי: **הוה קא מחסס.** לשון לא תחסוס (דברים כה): **למיחבא ליה.** שלריך לנער הטל מעליה: **בטלית מקופלת.** לאחר שנתנה על ראשו הגביה שיפוליה על כתפיו: **חייב חטאת.** שאין זה דרך מלבוש: **והרטנין.** על שם מקוס: **נימא כרוכה על אצבעו.** שלא יפול מכתפיו: בר חיי: **מרזב.** מפרש לקמיה: **כיסי בגליימא.** שמסלקין בגדיהם מן האדם כשהן ארוכין וכופלין אותן כלפי מעלה פרונלי"ש ומחזיקין אותן [ג] ע"י חוטין והיינו כמין כיס וכמו מרזב: **אסור.** משום תקוני מנא: **הכי מאי.** קולט חלוקו (כפניו) בענין אחד ושואלו כגון זה מרזב או לא ואחזר וקולטו בענין אחר ושואלו: **לבנויי.** שיהא מתוקן תמיד להעמיד קיפולו לעולם: **להתנאות.** לפי שעה: **מתנאה בסדינו.** אחר שנתעטף היה מתקנו על גופו ומייישבו. וכמול קאמר כלומר אלמא דאוכמיה בהכי וה"ה לשבת: **שני לידי עליהו.** שבימינו ובשמאלו לד הקרקע: **בן זירוז: כזו לא חייב ר"מ חטאת.** כמאיה. דאין זה דרך מלבוש אלא דרך משוי: **דקדק ר"מ ע"כ.** כמאיה לחייב חטאת בדבר הדומה להיות מותר כזה שאינה מקופלת ואחוריה נופלין למטה מכתפיו אלא שליליה היו מונחין על כתפו: **שלשל.** הוריה למטה שקבל דבריו: **נשאל לחכמים.** לא אירע מעשה זה לרבי אלא שאלו לפניו מהו לנאת בו ובקש להמיר עד שאמרו לפניו משום רבי מאיר חייב חטאת דאיהו סבר הואיל ואינה מקופלת שהרי אחוריה היו נופלין למטה מן כתפיו אלא שליליה היו מונחים על כתפיו הוה סבר דרך מלבוש הוא: **מתני' מי מערה.** מי מקוה מקורה (ד) שהוא מים ואין חומו יולא. ודוקא חמין נקט ומש"ה קתני הרוחץ דיעבד: **ונספגה.** וקינא: **אפי' בעשר אלונטיות.** סדינין שמקנחין בהן וסיפג בהן זה אחר זה. ורבותא היא דלא נפיש מיא בכל חד אפ"ה לא יבאם בידו בתוך ביתו אפי' ע"י עירוב שמא ישכח ויסחט בגופו: **אבל עשרה בני אדם.** הואיל ומרובין הן מדברי אהדדי: **מסתפגין באלונטיות אחת.** והיינו נמי רבותא דחדא אלונטיות לעשרה (ג) נפיסא ביה מיא אפילו הכי מביאין אותה בידים: **פניהם ידיהם ורגליהם.** אורחא דמילתא נקט וה"ה לכל גופם: **סכין.** שמן בשבת: **וממשמשין.** ביד על כל הגוף להנאה: **אבל לא מסתמרין.** לשפשף בכח: **ולא מסגררין** גר'. גרטי"ר בגמגרת שקורין אשטרייל"א דהוי עובדא דמוך: **לקורדימא.** שם הנהר. וכגמ' (ע"כ) מפרש טעמא: **אפיקטויין.** להקיא: **ואין מעלכין אם הקטן.** לשון ידיך עלבוני (אות י) שמתקנים ומייסבין עלמותיו וחוליות שדרתו כמדת עלמו וכגמרא (ע"כ) אמר טעמא: **ואין מחזירין אם השבר.** עלם שנשבר. כל רפואה אסורה משום שחיקת סמנין: **נפרקה.** אלוייש"ר בלע"ז שלא העלם מפרק שלו: **לא יטרפם.** לשון ביליס טרופות בקערה (חולין קפ.):

המנער טליתו בשבת חייב חטאת ולא אמרן אלא בחדתי אבל בעתיקי לית לן בה ולא אמרן אלא באוכמי אבל בחיורי וסומקי לית לן בה והוא דקפיד עלייהו עולא איקלע לפומבדיתא חזא רבנן דקא מנפצי גלימייהו אמר קמחללין רבנן שבתא אמר להו רב יהודה נפוצי ליה באפיה אנן לא קפדינן מידי אביי הוה קאי קמיה דרב יוסף א"ל הב לי כומתאי [חזא דאיכא] טלא עליה הוה קמחסס למיתבה ליה א"ל נפוץ שדי אנן לא קפדינן מידי אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן היוצא בטלית מקופלת מונחת לו על כתיפו בשבת חייב חטאת תנ"ה סוחרי כסות היוצאים בטליתות מקופלות ומונחות על כתיפן בשבת חייבין חטאת ולא סוחרי כסות בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של מוכרין לצאת כך וחנוני היוצא במעות הצרורין לו בסדינו חייב חטאת ולא חנוני בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכו של חנוני לצאת כך והרטנין יוצאין בסודרין [א] שעל כתיפן ולא רטנין בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של רטנין לצאת בכך א"ר יהודה מעשה בהורקנוס בנו של רבי אליעזר בן הורקנוס שיצא בסודר שעל כתיפו בשבת אלא שנימא כרוכה לו באצבעו וכשבא הדבר לפני חכמים אמרו אפילו אין נימא כרוכה לו באצבעו דרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דרב חסדא הלכה אע"פ שאין נימא כרוכה לו באצבעותיו עולא איקלע לבי אסי בר הינו בעו מיניה מהו לעשות מרזב בשבת אמר להו הכי אמר רבי אלעי אסור לעשות מרזב בשבת מאי מרזב אמר ר' זירא כיסי בבלייתא ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא א"ל הכי מאי א"ל אסור והכי מאי א"ל אסור אמר רב פפא הנקוט האי כללא בידך כל אדעתא דלבנופי [ב] אסור כל דלהתנאות שרי כי הא דרב שישא בריה דרב אידי מתנאה בסדינו הוה כי אתא רב דימי אמר פעם אחת יצא לשדה והיו שני צידי טליתו מונחין על כתיפו אמר לפניו יהושע בן זרוז בן חמיו של רבי מאיר בזו לא חייב ר' מאיר חטאת אמר ליה דקדק רבי מאיר עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רבין אמר לא יהושע בן זרוז הוה אלא יהושע בן כפוסאי היה חתנו של ר' עקיבא אמר בזו לא חייב ר' עקיבא חטאת אמר לו דקדק ר"ע עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רב שמואל בר רב יהודה אמר נשאל איתמר: **מתני' הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג אפילו בעשר אלונטיאות לא יביאם בידו אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלונטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותן בידן סכין וממשמשין אבל לא מתעמלין ולא מתגררין אין יורדין לקורדימא ואין עושין אפיקטויין ואין מעצבין את הקטן ואין מחזירין את השבר מי שנפרקה ידו ורגלו לא יטרפם בצונן אבל רוחץ הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא: **גמ' קתני** מי מערה דומיא דמי טבריא מה מי טבריא חמין אף מי מערה חמין הרוחץ דיעבד אין לכתחילה לא מכלל דלהשתמש

מתני' הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא להתניתין הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה לרחוץ בחמין אסור.

מסורת הש"ס

ב) לעיל נח. ג) [תוספתא פ"ו], ג) ס"ל הוקמלין וכן נ"ר ר"ת, ד) [ויומא נ. מגילה כב.]. ה) ס"ל בכני מעיים. ו) ס"ל לפלוגתא, ז) לעיל קכג., ח) ס"ל שוכל. ט) [עי' תוס' חולין ג. פר"ה המנעל ועי' תוס' סוטה כ. ד"ה המקנא דיעבד], י) [רש"ל מה"ר]. כ) [ערוך רטן יסיים שם הרוטים מקיבוץ ולא משולשל כשביל שלא יעבטו לרוץ], ל) עי' רש"ל ורש"ל. מ) [ועי' תוספות לעיל קע. ד"ה ויחלון ותוס' חולין מו: ד"ה אלא לרב].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קמחללי רבנן שבתא: (ב) ד"ה מי מערה ובו' מקוה שהגחום ואין מומי: (ג) ד"ה מסתפגין וכו' אלונטית לשבר בני אדם נפרשו: (ד) תוס' ד"ה אף מי מערה חמין בחמין שהחמו וכו' ומ"מ שלים והא דקאמר דיעבד אין אמי והכי"מ:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה חייב חטאת. דהוו ליבונה. עין לעיל דף קמא ע"ב ד"ה ר"מ מכנסים ע"ש:

הגהות הגר"א

[א] גמ' יעלאן בסודרין שעל כתפן. נ"ב פי' אפילו מקופל. ח"ם רטנין ר"ל הכלים. ערוך דומכ"ים: [ב] שם כל אדעתא דלבנופי. נ"ב פי' הרמכ"ים שלא יקרעו או שלא יפלבלבו: [ג] רש"י ד"ה כפי בגליימא דמחוקין מחוקן. נ"ב לכל הרמכ"ים כתב אפילו כיסו אי על כתפו:

רבינו חננאל

המנער טליתו בשבת חייב חטאת. פי' המנער כרכתיב התנערי מעפר, וכדגרסינן התם ומנערה אחת לשלשים (יום). אם יש אבק בבגד חדש שחור [נ"א: ושחור] ומקפיד עליו, או אם יש עליו דבר טינוף, אומר רב הונא לנפצו. אבל אם הוא [נ"א: היה] בגד ישן או לבן או אדום ולא קפיד עליהו שרי. וכן הלכה. וזה שראה עולא לרבנן דהוו נפצי גלימייהו ואמר הני מחללי שבתא. רבנן דפומבדיתא במלבושין הלא קפדי עליהו הוו נפצי. כומתא הוא כמין כובע של ראש במקום סודר. כדאמרינן בפרק השולח גם לאשתו האי אמתא דהוה שכיב מרה, אתת בכת קמיה ואמרה ליה עד אימת מיתעבד ותיזיל ההיא אמתא. שקל כומתיה ושדא בה, אמר ליה קני הא וקני נשפיך, כלומר קני נשפיך בחליפין. ר"א כומתא הוא כגון (כאן) דומה לכביע. והוה באותו הכומתא טינוף. והוה אביי מחסס. כלומר מתיירא כדאמרינן התם חזייה דהוה קא מחסס [נ"א: מיחסס]. א"ל רב יוסף לאביי נפוץ שדי אנן לא קפדינן מידי. היוצא בטלית מקופלת ומונחת לו על כתיפו, כגון אלו מוכרי כסות שמקפלין ופשלין אותן על כתפיהן, אומר משמיה דר' יוחנן חייב חטאת, ותניא כוותיה והכי הילכתא. וכן נמי היוצא וצרורין

ג) [אולי צ"ל אלמא דאסורה מדרבנן ומאסר דרבינו משרש כזו לא חייב ר"מ חטאת בגימוחא בהשאת לא היה מחייב רק הוי אסור מדרבנן ע"ש כזה].

עין משפט נר מצוה

מב א מי' ר"ה מהלכות שבת הלכה יח סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שב סעיף ה:

מא ב מי' פי"ט שם הל' יט סמג שם טור ש"ע או"ח סימן שא סעיף טו:

מב ג שם סעיף לב לג:

מג ד מי' שם טור ש"ע שם סעיף לד:

מד ה שם סעיף לה:

מה ו מי' פכ"ג שם הלכה כ טור ש"ע או"ח סימן שכו סעיף ה:

לעזי רש"י

פרונצי"ש. קפלים.
גרטי"ר. לגרד.
אישטריל"א קרצפה.
מגררה.
אלוייש"ר
[אישלוישיי"א]. שמוטה.

מוסף רש"י

אפיקטויין. לקיא, פומה מסוים ומקוק, ולא לרפואה אלא לסרוק את מעי שיוכל לנקות ולשמוח היום הרבה, ואע"ג דלא נזיר הוא מסוס מחוקה סממנין, דהא לאו לרפואה היא, אסור מסוס דמתקנו נגרא (לעיל קכג.).

רבינו חננאל (המשך)

לו בסדינו מצות חייב חטאת. אבל הרטנין שהם הרצים יוצאין בסודר שעל כתפיהן, ולא אילו בלבד אלא כל אדם, והנכון להיות כרוך בצוארו, או נימה כרוכה לו באצבעו. כהורקנוס בן ר' אליעזר. ואע"ג דאמר משמי' דר' יוחנן הלכה אע"פ שאין נימה כרוכה לו על אצבעו. עולא איקלע לבי אסי בר חנו. מצא [נ"א: בעו] מניה מהו לעשות מרזב בשבת. אמר להו הכי אמר ר' אלעזר אסור. כך קבלנו מרבותינו שיש בידם קבלה כי מרזב זה כשיתעטף אדם טליתו ויקפל ב' קצוותיה כמין מרך קיפול ויניחה על כתפו השמאלית. ויחזור ויקפל שאר השליח המשולשל בצידו הימין ויניחה בכתפו בימין. נמצאת טליתו מקופלת מתנה ומהנה ומופשלת על כתפיו וחלל כנגד השדרה נראה כמין מרזב. וכעניין זה היה קשר בישי [כמו] בבלייתא שהיו קושרין ב' כריכות, וקורין אותה כישא וכיסכוסי מאנילו. וי"א זולתי פירוש זה, אבל חובה עלינו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו [נ"א: שקיבלנו מהם]. וכדרב פפא שהוא בתראה עבדינן דאמר כללא [דמילתא] כל אדעתא לבנויי אסור, כל לתתנאות שפיר דמי, וכדרב שישא בריה דרב אידי שהיה מתנאה בסדינין. כי אתא רב דימי אמר, פעם אחת יצא רבי לשדה והיו ב' צידי טליתו מונחין לו על כתיפו ושאר השלית כרוכה ומופשלת לו לאחוריו. אמר לפניו יהושע בן זרוז בן חמיו של ר"מ, כזו לא חייב ר"מ חטאת. כלומר זה המעשה דומה לרטנין שיוצאין בסודרין בסדינין מקוצצין ולא משולשלין בתיפותן. ור' מאיר לא היה מחייב בזה חטאת נראי לא אסורא מדרבנן. א"ל ר' דיקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com